

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 24. Ἐξωτερικὰ ἄρχοντα ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἴνε ἑτησιακῶν. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐστ. Ἐστ. Πανεπιστημίου 89.

4 Μαρτίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida (*Louise de la Ramée*).

Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνίχεα καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 132.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελίον Φεράρην.
Ἀγαπητέ μου φίλε, εἶχες δίκαιον. Ἡ ὑπόνοιά μου περὶ τοῦ κόμητος Ἄλουρεδ μὲ φαρμακεύει τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ἡσυχίαν, τὰς ὁποίας ἀπολαύω ἐδῶ. Ἴσως εἶνε ἀπλή φαντασία, ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη σκιαζει ὅπως δῆποτε τὸν δρόμον μου. Ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Λαίδης Σάρτερους, ὑποφέρω μυριάκις περισσότερον. Ἄν εἶχα εὐκαιρίαν νὰ τῆς ὁμιλήσω περὶ τούτου, θὰ τὴν παρεκάλουν νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἔγγραφα, ὅσα ἀφῆκεν ὁ κόμης. Ἄλλ' οὐδέποτε θὰ ἔχω τὴν τόλμην νὰ ὑπαινιχθῶ τοιοῦτόν τι. Ἐπειτα, ἴσως εἶνε καὶ καλλίτερον νὰ μὴ μάθω τίποτε περισσότερον. Ἀπλῆ τις ἰδιοτροπία Λόρδου Ἀγγλου διὰ μίαν πτωχὴν Ἰταλίδα κόρην δὲν θ' ἀφῆκε βεβαίως ἔχην εἰς τὴν μνήμην τοιοῦτου ἀνθρώπου, καὶ ἂν ἀκόμη τὴν ἠγάπησεν, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ἀπὸ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον εἶνε χαραγμένον ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ περιλαιμίου τῆς δορκάδος. Οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι πατοῦν τόσας ἀπὸ τὰς πτωχὰς αὐτὰς χρυσαλλίδας, διαρκούσης μιᾶς μόνης θερινῆς ἡμέρας!

Ἡ εἰκὼν προχωρεῖ τὴν ὁμοιάζον με ἔργον τοῦ Καθανέλ, καὶ αὐτὸ μὲ πειράζει. Ὁ Καθανέλ εἶνε μέγας ζωγράφος, ἀλλ' ὑπερφηανεύομαι ὅτι δὲν τὸν μιμοῦμαι, ὡς καὶ κανένα ἄλλον. Ζωγραφίζω ὅτι βλέπω, ὡς τὸ αἰσθάνομαι, καὶ ἂν ἤθελα νὰ ἐμπνευσθῶ ἀπὸ κανένα ἀριστοτέχνην, θ' ἀνέβαινα πολὺ ὑψηλότερα· θὰ ἐπροχώρουν μέχρι τῆς Βενετίας, εἰς τὸν 15^{ον} αἰῶνα. Ἡ Λαίδη Σάρτερους εἶνε πάντοτε ἀγαθὴ καὶ προσηνεστάτη πρὸς ἐμὲ, πάρα πολὺ καλὴ μάλιστα, διότι οἱ περὶ αὐτὴν σκανδαλίζονται φοβερά. Ἀμα τελειώσῃ ἡ εἰκὼν τῆς, θ' ἀναχωρήσῃ εἰς Μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς θαλαμηγοῦ τῆς, καὶ τότε θὰ εὐρεθῶ μόνος, ἀπέναντι μακροῦ ἀγγλικοῦ χειμῶνος, ψυχροῦ καὶ μελαγχολικοῦ. Εἴθε μόνον νὰ ἔχω ἀρκετὸν φῶς, διὰ νὰ ἡμπορῶ νὰ ζωγραφίζω! Δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω τὴν ἰδέαν, ὅτι θὰ μείνω ἐδῶ αἰωνίως, χάριν τῆς εὐζωΐας. Ἄν ὁ καιρὸς μ' εὐνόησῃ, ἐλπίζω νὰ ἔχω

τελειώσῃ περὶ τὸ Πάσχα. Δὲν θὰ ἔχη βεβαίως ἐπιστρέφει ἕως τότε, διότι, μετὰ τὴν διαμονὴν τῆς εἰς Κάννας, σκοπεύει νὰ μεταβῇ εἰς Λονδίον, καὶ ὄχι ἐδῶ. Σήμερον τὸ πρωτὶ μὲ ἠρώτησεν αἰφνης ἂν δὲν ἤθελα νὰ ἐπιστρέψω αὐτὸν τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐπρόσθεσε δὲ, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ νομίζω ὅτι ἔχω ὑποχρέωσιν νὰ ἐξακολουθήσω χωρὶς διακοπὴν τὴν ἐργασίαν μου, ἂν ἡ ὑγεία μου καὶ αἱ ἐξεις μου ἀπαιτοῦσιν εὐκράτερον κλίμα. Ἐπειτα ἐστάθη καὶ μ' ἐκύτταξε. Δὲν ἐνόουν ποῦ ἤθελε νὰ φθάσῃ, ἀλλ' ἠσθάνθη ὅτι ἐκοκκινίζα, συλλογιζόμενος ὅτι δὲν εἶχα χρήματα, διὰ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐδᾶπάνησα ὅτι εἶχα διὰ νὰ ἔλθω ἐδῶ καὶ ν' ἀγοράσω χρώματα. Προτιμῶ δὲ ν' ἀποθάνω μᾶλλον παρὰ νὰ τῆς τὸ εἶπω. Ὅταν ἀκούω ὄλον αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ ὁμιλοῦν περὶ ταξειδιῶν, νὰ σχεδιάζον αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν ἐκδρομὴν, ὡς ἐλεύθερα καὶ εὐτυχῆ πτηνὰ, ἐνοῶ ὅτι ὁ πτωχὸς εἶνε πτηνὸν χωρὶς πτέρυγας, ὡς ὁ ἄθλιος ἐκείνος ἀπτέρυγος, ὅστις εἶνε συγχρότως χλεύη τῶν φυσιοδιφῶν καὶ κακὴ ἀστείότης τῆς φύσεως. Ὁ Λόρδος μὲ τὸ παράδοξον ὄνομα περὶ τοῦ ὁποίου ἤδη σοῦ ἔγραψα, ὠφελήθη πρὸ μικροῦ τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν εὐρέθημεν μόνον, καὶ ἦλθε νὰ μ' ὁμιλήσῃ. Μολονότι δὲν ὁμιλεῖ καλὰ γαλλικὰ, κατώρθωσα ἐν τούτοις νὰ τὸν ἐννοῶ. Ἦρχισε νὰ λέγῃ πράγματα ὄχι κολακευτικά περὶ τῆς Λαίδης Σάρτερους, καὶ ὅταν ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν τοῦ μ' ἔδωκε νὰ ἐννοήσω, ὅτι εἶνε πολὺ πονηρὰ καὶ ἐρωτότροπος. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι τοῦτο μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον, καὶ ὅτι δὲν ἤρμοζεν εἰς ἐμὲ, ὅστις τοσοῦτον εὐεργετοῦμαι ὑπὸ τῆς Λαίδης ν' ἀκούω ὅσα κακὰ ἔλεγε περὶ αὐτῆς. Ἠγέρθη τότε καὶ ἀνεφώνησε: «Πολὺ καλὰ! πλύνω τὰς χεῖράς μου.» Ἐπειτα μὲ εἶπεν, ὅτι ἦτο ἕτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Στυρίαν θὰ ἤθελεν, ὑποθέτω, νὰ μὲ καταφέρῃ ν' ἀναλάβω ὑποχρέωσιν τινα· ἀλλὰ δὲν ἐνόησα νὰ ἦτο τοῦτο ἀναγκαῖον. Εἶνε δύο ἐδῶ, ὅστινες φαίνεται ὅτι ἀποδίδουν εἰς τὸ ταπεινὸν ἄτομόν μου πολὺ περισσότεραν σημασίαν, παρ' ὅσον νομίζω ὅτι ἀξίζω. Εἶνε ἐρωτότροπος; δὲν τὸ πιστεύω· ἀλλὰ καὶ ἂν ἦνε, τί πειράζει; Ἐγὼ εἶμαι καλλιτέχνης, ἔργον ἔχω νὰ ζωγραφίσω τὴν εἰκόνα τῆς καὶ τὴν αἰθουσαν τοῦ χοροῦ, ἀλλὰ δι' αὐτὴν εἶμαι ἴσως κατώτερος καὶ

τοῦ σκουπιστοῦ, ὅστις καθαρίζει τὸ ἄνδρον τοῦ πύργου τῆς ἀπὸ τὰ ξηρὰ φύλλα.

Σήμερον τὸ πρωὶ ἀκόμη εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζα τὴν ἐργασίαν μου. Πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ἐξυπ ἄ πρωὶ τὴν εἶδα δὲ πολλάκις καὶ τὴν ἀπῆντι ^ι μαλιστα εἰς τοὺς κήπους ὀλίγον μετὰ τὴν ἡρατολήν τοῦ ἡλίου. — Διατί νὰ ἐργάζεσθε τό' Φι' ἐ εἶπε, βλέπουσα ὅτι ἔκαμνον βιάζεσθε νὰ παῖώσετε; ἐβαρύνθητε λοιπὸν τὴν Ἀγγλίαν, τὴν ἐδῶ διαμονήν; — Ἀπῆντησα, ὅτι θὰ ἐθεώρουσιν πολὺ ἄτοπον νὰ μὴ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου ἐντὸς εὐλόγου προθεσμίας. — «Καὶ ὅταν τελειώσετε, εἶπε κάπως ἀποτόμως ἀλλὰ μὲ πολλὴν χάριν, θὰ μ' ἀφήσετε, χωρὶς διόλου νὰ λυπηθῆτε;» Ἡσθάνθη ὅτι ὠχρίων, καὶ ἀπῆντησα, ὅτι μετὰ τὸ τέλος ὅλης τῆς ἐργασίας ἂν ἔμενον εὐχαριστημένη, δὲν θὰ ἦσθάνομην καμμίαν λύπην, ἀλλὰ μόνον εὐγνωμοσύνην. «Εὐγνωμοσύνη!» εἶπε, κάπως περαχθεῖσα. Τί ὠραία ἦτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην, φοροῦσα λευκὸν ἐνδυμα ἀπὸ κασιμίριον, στολισμένον μὲ μελανὰς σισύρας, καὶ καὶ κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖράς τῆς κολοσσαίαν ἀνθοδέσμη ἀπὸ βασιλικὰ ῥόδα! — Ἡμεῖς σὰς ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην, ἀπῆντησεν ἐνθέρμως. Ἐστολίσατε τὴν οἰκίαν μου μὲ ὠραιότατα ἔργα, κ' ἐκτὸς αὐτοῦ μ' ἐμάθετε νὰ αἰσθάνωμαι νὰ σκέπτομαι, καὶ μ' ἐκάματε νὰ ἐνόησω τὴν κενότητα καὶ τὸν ἐγωϊσμόν τοῦ εἶδους τῆς ζωῆς μου.» Ἐγὼ δὲν ἔλεγα τίποτε· τί νὰ τῆς εἶπω; — Μοῦ φαίνεσθε, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον, πολὺ ὑπερήφανος καὶ πολὺ μετρίοφρων συγχρόνως. Σκοπεύετε νὰ μείνετε ἐδῶ ὀλόμονος, καθ' ὅλον αὐτὸν τὸν μακρὸν καὶ ψυχρὸν χειμῶνα; Θὰ ἦσθε ἄξιος λύπης; δὲν φαντάζεσθε πόσον ψυχροὶ καὶ μελαγχολικοὶ εἶνε οἱ χειμῶνές μας.» Ἀπῆντησα, ὅτι δὲν τοὺς ἐνόμιζα μελαγχολικωτέρους καὶ ψυχροτέρους τοῦ ἐν Παρισίοις ὑπερφύου μου, καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἐν Ῥώμῃ, ὅταν φυσᾷ ὁ βορρᾶς. Ἐπειτα ἐπρόσθεσα, ὅτι δὲν θὰ ἦμην δυστυχῆς, διότι θὰ μ' ἔμενε πάντοτε ἡ ἀνάμνησις τῆς καὶ ἡ εἰκὼν τῆς! Ἴσως δὲν ἔπρεπε νὰ ὀμιλήσω τοιοῦτοτρόπως, ἀλλὰ δὲν ἐφάνη περαχθεῖσα· ἐμειδίασε μάλιστα, μ' ἔδωκεν ἐν ἀπὸ τὰ τριαντάφυλλά τῆς καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ προγευματίσω μαζὺ τῆς. Κατ' ἀρχὰς ἐδίστασα, ἀλλ' ἐπέμεινε μὲ τόσῃ ἀγαθότητι, ὥστε δὲν ἠδυνήθην ν' ἀρνηθῶ. Ἡ μικρὰ Λαῖδη Ἐρμιόνη ἦτον ἐπίσης εἰς τὸ πρόγευμα· σημείωσε δὲ, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος εἶχεν ἀκόμη ἐξυπνήσει. Ὀμιλήσαμεν, ἐγελάσαμεν. . . . ἤμεθα εὐτυχεῖς. Ἡ ὀσμὴ τῆς ὑγρᾶς χλόης καὶ τῶν ῥόδων εἰσῆρχετο διὰ τῶν παραθύρων, τὰ ὅποια εἴχαμεν ἀφήσει ἀνοικτὰ, διότι εἴχαμεν ὄψιμον ἀνοιχτῶν ὠρῶν, καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ μέλλον δὲν υπόσχεται ἄλλο ἢ πτωχείαν καὶ ἀφάνειαν!

Αἴφνης τότε ἰδέα τις μὲ καταλαμβάνει καὶ μὲ καθιστᾷ σχεδὸν παράφρονα. Δὲν εἶνε ἀδύνατον . . . νὰ μ' ἀγαπᾷ! . . . Μ' ἀγαπᾷ! Τί νὰ κάμω! Δὲς με μίαν συμβουλήν· εἰπέ με τί φρονεῖς. . .

Ὁ Δὸν Ἐκκελίνοσ Φεβέρρης πρὸς τὸν Λέοντα Ῥέντσον.

Δὲν δύναμαι νὰ σέ συμβουλευσω, τόσον μακρὰν εὐρισκόμενος, καὶ πρὸ τοσούτου χρόνου μακρυνθεὶς ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἄλλ' ὁ χαρακτήρ σου εἶνε εὐγενῆς, ἡ ὑπερηφάνειά σου εἶνε μεγάλη, καὶ τοσοῦτον ἴσως μεγαλειτέρα ὅσον σοῦ φιλονεικοῦν ἄλλοι τὸ δικαίωμα νὰ ἦσαι ὑπερήφανος. Πρᾶξε λοιπὸν κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ὑπερηφανείας σου. Πιστεύω κ' ἐγὼ εὐκόλως, ὅτι ἡ νέα αὐτὴ γυνὴ αἰσθάνεται συμπαθειαν πρὸς σέ· ὅτι δὲ τὴν συμπαθεῖς καὶ σύ περισσότερον παρ' ὅσον φαντάζεσαι, πρὸ καιροῦ τὸ ὑποπτεύω. Ἄλλὰ τὸ πάθος αὐτὸ, σοῦ ὁμολογῶ, μοῦ φαίνεται ὅτι μόνον λύπας θὰ σοῦ προξενήσῃ. Ἄν ἦνε ἀνάγκη νὰ μακρυνθῆς ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν αὐτὴν ἐπίδρασιν, εἶπέ μοῦ το. Γνωρίζεις ὅτι τὸ βαλάντιόν μου, ὅσον πτωχὸν καὶ ἂν εἶνε, σοῦ εἶνε πάντοτε ἀνοικτὸν· ἐδῶ δὲ τοῦλάχιστον θὰ εὕρης, ὅπως κ' ἐγὼ, τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως, καὶ ἂν ἀκόμη σέ παρακολουθήσωσιν ἐπὶ τῶν βουνῶν αὐτῶν οἱ πόθοι καὶ τὸ γόητρον τῶν ἀναμνήσεων.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελίνοσ Φεβέρρη.

Ἡ ἀγαθότης σου πρὸς ἐμὲ ὑπερβαίνει πᾶν ὅ,τι δύναται τις νὰ φαντασθῆ. Ἄν αὐτὴ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Milton, θὰ μείνω καὶ θὰ τελειώσω τὰς τοιχογραφίας. Ἄν μείνη, ἔχεις δίκαιον, πρέπει ν' ἀναχωρήσω. Ἄλλὰ, τετέλεσται διὰ παντός! Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω, ἔχασα πλέον τὴν ἡσυχίαν τῆς καρδίας μου.

Ἡ Λαῖδη Σάρτερς πρὸς τὸν Κ. Θωμᾶν.

Καταπλεύσατε μὲ τὸν Γλαῦκον εἰς τὴν Μασσαλίαν, καὶ περιμείνατε ἐκεῖ νὰ σὰς τηλεγραφῶ τὰς διαταγὰς μου.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελίνοσ Φεβέρρη.

Ἀνεχώρησεν! Ὑποθέτω ὅτι τὴν ἐπίεσαν κάπως, ἢ ὅτι μόνη τῆς ἠθέλησε ν' ἀποφύγη πρὸς καιρὸν τὴν στενοχωρίαν τῆς θέσεώς τῆς. Δὲν ἤξευρω. Νομίζω ὅτι μ' ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἔχω ἔναυλον πάντοτε τὴν φωνὴν τοῦ γέροντος λόρδου, ὅστις μ' ἔλεγεν: Εἶνε ποτηρὰ καὶ ἐρωτότροπος. Ὅχι, ἔχω ἄδικον σφάλλω ζητῶν παρ' αὐτῆς περισσότερον ἢ ὅσον μοι ἔδωκε: προσήγειαν, χάριν, περιποιήσεις παντοειδεῖς, περισσότερον παρ' ὅσον εἶχα δικαίωμα νὰ ἐλπίζω. Τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἦλθε καὶ μ' ἀπεχαιρέτισεν, ἐνῶ ἐργαζομένη εἰς τὴν εἰκόνα τῆς, ἥτις σχεδὸν ἐτελείωσε. Ὀλίγιστα ἔχω ἀκόμη νὰ ἐγγίω εἰς τὰς πτυχὰς καὶ εἰς τὸν σκύλον. «Ἄν κάμνη πολὺ ψυχός, μοῦ εἶπε, θὰ εἶνε καλλίτερα νὰ ὑπάγετε εἰς τὴν Ῥώμην, ἐκτὸς ἐὰν θέλετε νὰ ἔλθετε εἰς Κάννας, καὶ νὰ μὲ ζωγραφίσετε ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν φοινίκων.»

Ὁμίλει δὲ ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ μὲ πολλὴν προσήναιαν. Μὲ πολὺν κόπον κατώρθωσα νὰ τὴν θεωρήσω ἀτάραχος καὶ νὰ τῆς ἀπαντήσω ἀπλῶς: « Ὅχι! » Ἐνόησεν, ὑποθέτω, ὅτι δὲν ἦτο ἔλληψις εὐπρεπειας, διότι δὲν ἀπήντησε τίποτε, καὶ μ' ἔτεινε τὴν χεῖρα. Οἱ ὠραῖοι τῆς ὀφθαλμοὶ ἦσαν πλήρεις δακρύων, καὶ οἱ ἰδικοί μου δὲ δὲν ἦσαν στεγνοί. Εἶχες δίκαιον, ἐξαίρετε καὶ ἀγαπητέ μου φίλε, ὅτε μ' ἔγραφες ὅτι ἐξ ὄλων αὐτῶν λύπαι μόνον μᾶς περιμένουσι. Ἄλλ' ἡ ἰδική της λύπη θὰ παρέλθῃ γρήγορα· εἶνε καὶ θὰ εἶνε πάντοτε πλουσία, εὐτυχῆς, λατρευομένη, καὶ ἄπειρα πράγματα ἀπροσδόκητα θὰ τὴν διασκεδάζωσιν! Ἄλλ' ἐγὼ . . . ὅτι αἰσθάνεται δι' ἐμὲ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἀναμφιβόλως ἢ ἐνδιαφέρον, συμπάθεια, . . . ἄλλ' ὄχι καὶ ὁ θεὸς ἔλεος τῆς Δεσδεμόνας, Ἰσως τῆς ἐνέπνευσα καὶ ὀλίγον σεβασμὸν, διότι ποτὲ δὲν ἐκολάκευσα τὴν ματαιότητά της· ἄλλ' ὄχι . . . ἀδύνατον εἶνε νὰ μ' ἀγαπᾷ σπουδαίως. Ἄν τυχὸν εἶχα τὴν ἀδυναμίαν νὰ δεχθῶ τὴν εὐτυχίαν τὴν ὅποιαν ἤθελε μοῦ προσφέρει, θὰ μὲ περιεφρόνει διὰ παντός! — Δοκιμάζω σήμερον τὴν πρώτην ἡμέραν ἀγγλικῶν χειμῶνος. Τὸ ψῦχος εἶνε τρομερὸν. Βρέχει, χιονίζει, πίπτει χάλαζα· μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ ζωγραφίσω, κ' ἐξακολουθῶ ἐργαζόμενος εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Μοῦ μένει ἀκόμη νὰ τακτοποιήσω πολλοὺς σῦρτας καὶ πολλὰ ἰχνογραφήματα, χειρόγραφα καὶ εἰκονογραφίας. Τὸ δωμάτιον αὐτὸ εἶνε πολὺ ὠραῖον, καὶ τὸ ζωηρὸν πῦρ, τὸ ὅποιον σπινθηρίζει ἐντὸς τῶν δύο ἐστιῶν, κατὰ τὰ ἄκρα τῆς αἰθούσης, τὴν φωτίζει ὀλόκληρον διὰ χρυσίζοντος χρώματος. Θὰ ἤμην ἐδῶ ἐντελῶς εὐτυχῆς, ἂν . . . ἂν . . .

Παρεκάλεσα τὸν φίλον μου Βίκον εἰς τὴν Ῥώμην νὰ πωλήσῃ ὅλας τὰς εἰκόνας ὅσας εὐρίσκονται εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου, ἔστω καὶ ἂν εὐρῆ μόνον εἴκοσι φράγκα δι' ἐκάστην, καὶ νὰ μοῦ στείλῃ τὸ ἀντίτιμον. Τότε δύναμαι νὰ φύγω, ἂν τῆς ἤρχετο ἔξαφνα, ὅπως συχνὰ συμβαίνει, ἢ ὄρεξις νὰ ἐπανεέλθῃ, εἰδοποιούσα μόνον πρό μίᾶς ἢ δύο ἡμερῶν. Μ' ἔγραψε σήμερον τὸ πρῶτὸ ὠραιότατον μικρὰν ἐπιστολήν. Ἄ! τί κόπον ἐδοκίμασα, διὰ νὰ τῆς ἀπαντήσω μ' ὀλίγας ψυχρὰς καὶ τυπικὰς λέξεις. Ἀλλὰ θὰ μὲ περιεφρόνει ἂν ἐπραττον ἄλλως. Εὐρίσκεται τόρα εἰς Κάννας πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν. Μοῦ περιγράφει τὴν ἔπαυλιν τῆς μὲ τὰ ἐκ πορτοκαλλεῶν δάση της, τοὺς κήπους της, τοὺς ἐκ χρωματιστοῦ μαρμάρου τοίχους, αὐτὸν τὸν μικρὸν λιμένα, ὅπου ἡ θάλασσα εἶνε τόσο ἀνάβηθος, ὥστε μόλις δύναται ν' ἀγκυροβολήσῃ ἢ θαλαμηγός της. Μὲ προσκαλεῖ νὰ ὑπάγω νὰ τὴν ἴδω καὶ νὰ τὴν ζωγραφίσω. Φαίνεται ὅτι ἀδιαφορεῖ ἐντελῶς διὰ τὴν πρώτην μου ἄρνησιν. Πιστεύεις νὰ ἦνε τόσο σκληρὰ ὥστε νὰ παιζῇ μαζύ μου τοιοῦτοτρόπως;

Ὅχι, εἶμαι τρελλὸς καὶ ἀχάριστος. Εἶνε ἀναμφιβόλως καλωσύνη της καὶ τίποτε ἄλλο. Ὡ! δὲν ἐσυλλογίσθη βέβαια ποτὲ της, ὅτι ἡδυνάμην νὰ ὑποθέσω ὅτι ὑποθέτω.

Ὁ κ. Χάλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδον.
Ἐν Κάρναϊς.

Φίλατέ μου, ἔδραμον ἐδῶ νὰ μείνω δύο ἡμέρας, διὰ νὰ ἴδω τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀμοιβαίας μας ἀγωνίας. Ὁ Βίκ ἦλθεν ἐπίσης, κατὰ τὰς συμβουλὰς μου· ἔφερε δὲ εἰς τὸν λιμένα τῆς Villefranche καὶ τὸ παλαιὸν του ἀκάτιον. Ἡ Ἐσμέα δὲν φαίνεται εὐδιάθετος, καὶ σπανίως μοῦ ἀποτείνει τὸν λόγον. Τὴν ἠρώτησα νέα περὶ τοῦ Ῥέντσου, μ' ἀπήντησε δὲ ξηρῶς, ὅτι εἶνε εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἐργάζεται εἰς τὰς τοιχογραφίας. Δὲν ἐτόλμησα πλέον νὰ εἶπω τι περισσώτερον. Σὲ κυττάζει τόσο παραδόξως, ὥστε σοῦ κλείει τὸ στόμα· τῆς ὠμίλησα ὑπὲρ τοῦ Βίκ, ἀλλὰ πολὺ ἀδεξιῶς, φαίνεται, διότι μοῦ ἀπήντησεν, ὡς ἂν ἐθαύρυνετο, ὅτι εἶνε ἐλεεινὸν πρᾶγμα νὰ φέρῃ κανεὶς ἐν παιδίον πλησίον τοῦ Μόντε-Κάρλο καὶ ὅτι ὑπῆγε καὶ αὐτὴ νὰ τὸ ἴδῃ, χωρὶς ὅμως νὰ ἐνοήσῃ τί θέλητρον ἔχει· ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ θέλητρον ὑπάρχει ὅπωςδῆποτε, θὰ ἦτο πολὺ φρονιμώτερον, εἶπε, νὰ ἐξαποστείλωμεν τὸν Βίκ εἰς τὴν οἰκίαν του. Τῆς παρετήρησα, ὅτι ἓνα Ἀγγλον δούκα, ἀξιοματικὸν τῶν φρουρῶν καὶ εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν ἡλικίας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μεταχειρισθῇ τίς ὡς παιδίον ὑπὸ κηδεμονίαν· ἄλλ' ἐκείνη, μὲ ἦθος πολὺ πλέον δυσάρεστον, μὲ ἠρώτησε τὸ ὄνομα ἐνὸς φοβεροῦ κάκτου, ὑψηλοῦ καὶ μὲ πολλὰ ἀγκάθια. Τὸ ἠγνόουν δὲν βλέπω δὲ τὸν λόγον, δι' ὃν πρέπει νὰ ἔχῃ ὄνομα ἐν τοιοῦτον δείγματι τοῦ φυτικῶν βασιλείου. Εἶμαι ἐκτὸς ἑμαυτοῦ, διότι ἀγαπῶ πολὺ τὴν Ἐσμέαν, καὶ δὲν μ' ἀρέσκει νὰ μὲ μεταχειρίζεται ὡς ἀνθρωπὸν τὸν ὅποιον θ' ἀπῆλθα πρῶτην φορὰν εἰς τράπεζαν παιγνιδίου ἢ εἰς σταθμὸν σιδηροδρόμου. Δὲν μ' ἀρέσκει ἐπίσης διόλου ἡ Κα Ἀλσαγερ τὴν ὅποιαν ἔφερον ἐδῶ μαζύτης, καὶ ἡ ὅποια δὲν τῆς κάμνει διόλου καλόν. Ὅτε προσεπᾶθῃσα νὰ μάθω παρ' αὐτῆς κατὰ περὶ τοῦ Ῥέντζου, ἐγένετο μόνον καὶ μ' ἀπήντησεν ὅτι ἐπίστευε νὰ εἴθῃ εἰς Κάννας. Ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ ἐκρουλόγησε καὶ μένει εἰς τὴν κλίνην. Μοῦ στέλλει δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας μικρὰς ἐπιστολάς γραμμένας μὲ μολυβδοκόνδυλον, καὶ πλήρεις ψυχρῶν καὶ δυσάρεστων διαχύσεων. Διανοεῖται βεβαίως, ὅτι ἂν εἶχα κάμει τὸ καθήκον μου, θὰ ὑπεχρέουν τὴν Ἐσμέαν νὰ νυμφευθῇ τὸν Βίκ. Ὁ ἥλιος τῆς προξενεῖ πυρετὸν καὶ ὁ βορρᾶς ρευματισμούς. Τὰ ῥόδα, τὰ ὅποια θάλλουν ὑπὸ τὰ παράθυρά της μυρίζουν τῦφον καὶ ὁ ῥοσεδάς ἀναπέμπει χολέραν. Ἄν ὁ Ῥέντσος ἔλθῃ ἐδῶ, μ' ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ μεταβῇ διὰ φορείου ἄλλου, ἵνα ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ. Ἐν συνόλῳ, μολοντί τὸ βαρόμετρον εἶνε

ἐνθαῤῥυντικόν, καὶ τὸ θερμοῦμετρον ἀναβαίνει, καὶ ὁ ἥλιος λάμπει πάντοτε, ἐπίκειται, μοῦ φαίνεται, καταιγίς. Δὲν ἤξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τί ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν. Ἄν ἡ Ἐσμέα ἔχῃ ἀποφασίαν νὰ τὸν νυμφευθῇ, τίποτε δὲν θὰ τὴν ἐμποδίση. Ἀπὸ τὸν ζωγράφον μόνον ἐλπίζω. Δὲν πιστεύω νὰ ἔλθῃ εἰς Κάννας. Εἶνε κατ' ἐμὲ μέγας καλλιτέχνης καὶ ἀδύνατον νὰ ἦνε τυχοδιώκτης. Ἐπιστρέφω εἰς τὴν Ῥώμην ἀπόψε, δόξα τῷ Θεῷ! Ὑπολαμβάνω τὸν ἑαυτὸν μου ἠλίθιον, ὅταν βλέπω τὴν Ἐσμέαν κατὰ πρόσωπον καὶ δὲν τολμῶ νὰ τῆς ἀποτείνω μίαν ἐρώτησιν. Ἄλλὰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος τολμᾷ.

Υ. Γ. Ὁ Βικ ἔχασε χθὲς ἑκατὸν χιλιάδας φράγκα. Ἀναχωρεῖ μὲ τὴν πρώτην ἀμαξοστοιχίαν. Ἡ Λέλα εἶνε εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Παρισίων. Φοβοῦμαι μήπως τοῦ κολληθῇ.

Ὁ Δέων Ῥέντος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελίον Φεῤῥάρην.

Ἦσο ὀξυδερκέστερός μου, γηραιέ μου φίλε· ἀνέγνωσα εἰς ἀγγλικὴν ἐφημερίδα, ὅτι ὁ νέος δοῦξ εὐρίσκεται ἐπίσης εἰς Κάννας. Θὰ κάμῃ ἀρά γε ἡ Ἐσμέα ἐπὶ τέλους ὅτι ἐπιθυμοῦσιν ὅλοι τῆς οἱ φίλοι; Χρειαζέται τόσον θάρρος καὶ τόσην σταθερότητα μίᾳ γυνή, ὅπως ἀντισταθῇ εἰς τὴν πίεσιν τῶν οἰκείων τῆς. Ἐχει θάρρος; Ἐχει ἀλλὰ σταθερότητα; ἀμφιβάλλω. Τὴν ἀδικῶ ἴσως τὴν ἔκρινα πολὺ κακὰ, ὅτε πρώτην φορὰν τὴν εἶδα.

Αἱ ψυχραὶ καὶ μελαγχολικαὶ ἡμέραι διαδέχονται βραδείως ἢ μία τὴν ἄλλην. Εὐχαριστοῦμαι, ὅταν νυκτώνῃ καὶ ἀνάπτωνται τὰ φῶτα, καὶ μένωμεν μόνοι, ἐγὼ καὶ ὁ Βέρβικ, ἐντὸς τῆς βιβλιοθήκης, ὅπου εἶμαι ὡς ἂν ἤμην εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ὁ ἀρχιφύλαξ μὲ ἠρώτησε χθὲς, ἂν θὰ κυνηγήσω. Οὐδεμία δὲ λέξις δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὁποίαν ἐφάνη αἰσθανθεῖς, ὅτε τοῦ ἀπεκρίθην, ὅτι οὐδέποτε θ' ἀπεφάσιζα νὰ φονεύσω πτηνὸν ἢ ἄλλο ζῶον. Μὲ νομίζουν προδήλως ἀβλαβῆ τρελλόν, τὸν ὁποῖον ὅμως ὅλοι ἀρχίζουν ν' ἀγαποῦν πολὺ.

Ἐργάζομαι ἐπιμελῶς εἰς τὰς τοιχογραφίας ὡσάκις τὸ ἐπιτρέπει ὁ ἥλιος· ἰππεύω ἐνίοτε, καὶ ἀναγνώσκω πολὺ. Ἐχὼ εἰς τὴν διάθεσίν μου ἄπειρα λατινικὰ συγγράμματα, γαλλικὰ, καὶ μερικὰ ἰταλικὰ βιβλία. Ἡ εἰκὼν τῆς εἶνε τοποθετημένη ἐπὶ μεγάλου ὀκρίθαντος, εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς βιβλιοθήκης. Ὁ κύων κ' ἐγὼ τὴν θεωροῦμεν μελαγχολικῶς . . . ἕκαστος ἀλλέως, ἐννοεῖται. Νομίζω ὅτι τὴν ἀναγνωρίζει.

Χθὲς ἦτο Χριστούγεννα. Οἱ ὑπηρεταὶ διένειμαν ἐν ὀνόματι τῆς πολλὰ ἐλέη εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ μ' ἐφάνη ὅτι κανεὶς δὲν ἠχαραριστήθη. Αἰσθάνονται ἴσως, ὅτι ἡ κυρία τῶν δὲν ἔχει ἄληθινὴν πρὸς αὐτοὺς συμπάθειαν, οὔτε θὰ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὸν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλον. Τί κρίμα! ἐνῶ τόσον εὐκόλως ἠδύνατο νὰ γείνη ἀγαπητῆ.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ μοναχικοῦ μου γεύματος, μοῦ ἔφεραν τὴν ἐθνικὴν πουδίγγαν: μεγάλην σφαῖραν, πυριφλεγῆ καὶ κακοχώνευτον. Μ' ἐφάνη ἐλεεινὸν πρᾶγμα· ἀλλ' ὁ Βέρβικ τούναντίον τὴν ἐξετίμησε πολὺ. Σήμερον εἶνε σφοδρὰ καταιγίς. Ὅλα ἔξω εἶνε σκεπασμένα μὲ στρώμα λευκόν, καὶ οἱ σμίλακες φαίνονται πολὺ μεγαλοπρεπέστεροι ὑπὸ τὴν χιόνα. Ἐξῆλθον καὶ παρευρέθην εἰς τὸ γεῦμα τῶν ζῶων. Ἡ Νερίνα ἔφαγε γογγύλια ἀπὸ τὰς χεῖράς μου· τὸ ψῦχος εἶνε δριμύ, καὶ λυποῦμαι τοὺς χωρικοὺς. Οἱ ὑπηρεταὶ τοὺς διανέμουν ἀφθόνως ἄνθρακας καὶ ἐνδύματα.

Μοῦ ἔγραψε χθὲς καὶ ἄλλην μικρὰν ἐπιστολήν, καὶ μοῦ διηγεῖται ὅτι εὐρίσκεται ἐν μέσῳ ἀνθισμένων γερανίων, ὅτι στηρίζεται ἐπὶ τοῖχου μαρμαρίνου, ὅστις δεσπόζει τῆς κυανῆς θαλάσσης, καὶ ὅτι τὸ θερμοῦμετρον δεικνύει εἰκοσιπέντε βαθμούς εἰς τὸν ἥλιον. Μ' ἐρωτᾷ, ἂν δὲν ζηλεύω ἐνίοτε ὄλ' αὐτὰ τὰ πράγματα. Ζηλεύω, εἶνε ἀλήθεια, τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα εἶνε πλησίον τῆς . . . , ἀλλὰ τῆς ἀπῆντησα μὲ πολλὴν ἀπλότητα. Ἡρῆσα ὅμως ν' ἀγαπῶ καὶ αὐτὰς τὰς θυέλλας καὶ τὸ κατάλευκον κύκλω τοπεῖον, καὶ τὰ σκοτεινὰ δάση, καὶ τὰς εὐρείας αὐτὰς αἰθούσας μὲ τὰ δρύινα φατώματα τῶν καὶ τὰς χρωματιστάς τῶν ὑέλους καὶ τὴν φλέγουσαν ἐστίαν τῶν. Ἴσως μ' ἀρέσουν ὄλ' αὐτὰ τὰ πράγματα, διότι ἐντὸς ὀλίγου θὰ τ' ἀφήσω διὰ παντός, διότι. . . .

Ἄνεκάλυφα κάτι, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον μὲ συνετάραζεν, ὥστε μόλις βλέπω τὸ χαρτίον ἐπὶ τοῦ ὁποίου γράφω. Ἐκ τῶν ἐγγράφων τὰ ὁποῖα περιέπεσαν εἰς χεῖράς μου, φαίνεται ὅτι εἶμαι ὁ νόμιμος υἱὸς τοῦ κόμητος Ἄλουρεδ, καὶ ἀδύνατος εἶνε πᾶσα ἀμφιβολία. Ἰδοὺ πῶς συνέβησαν τὰ πράγματα, καὶ συγχώρησε, σὲ παρακαλῶ, τὴν ἀσυναρτησίαν μου.

Ἡ Λαῖδη Σάρτερος μ' εἶχε δώσει τὴν ἁδαιαν, τακτοποιῶν τοὺς σύρτας καὶ τὰς χαλκογραφίας ν' ἀνοίξω ὅλα τὰ ἐπιπλα, ὅλα τὰ γραφεῖα, ὅλας τὰς χαρτοθήκας. Μοῦ εἶχε δ' ἐπίσης παραχωρήσει ἕνα κατάλογον παλαιῶν καὶ ἀτελέστατον. Εἰς μίαν γωνίαν τῆς βιβλιοθήκης εὐρίσκεται γραφεῖον τῆς ἐποχῆς τοῦ ΙΣ' Λουδοβίκου· ἐξαιρέτου ἐργασίας. Περιεῖχει δὲ πολλὰς παλαιὰς ἐπιστολάς, χάρτας καὶ ἰχνογραφήματα. Δὲν ἐσκόπευα νὰ τὸ ἐγγίσω, μολονότι μ' εἶχε δώσει τὴν ἁδαιαν νὰ φυλλομετρήσω τὰ πάντα, καὶ ὅλα ν' ἀναγνώσω καὶ νὰ ἐξετάσω. Προσπαθῶν νὰ κλείσω τὸν σύρτην τοῦ γραφείου αὐτοῦ, ἤγγισα, φαίνεται, κἀνὲν μυστικὸν ἐλατήριον, διότι εὐθύς μία πλευρὰ περιστράφη καὶ ἀπεκάλυψεν ἄλλον σύρτην, ὅστις περιεῖχε μίαν δέσμην ἐπιστολῶν, ἕνα βόστρυχον μελανῆς κόμης καὶ ἐν διπλωμένον χαρτίον. Ἦγειρα τὸ χαρτίον, διὰ νὰ κλείσω τὸ

μικρόν ἔπιπλον καὶ εἶδα ὅτι ἦτο ἔγγραφον, βεβαιούν, ὅτι ὁ γάμος τῶν ἐτελέσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἀγίας Ἐλένης ἐν Ῥώμῃ. Σοῦ τὸ ἀντιγράφω κατωτέρω, καὶ θὰ ἰδῆς ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ διαμφισβητηθῆ ἡ γνησιότης του. Θὰ σοῦ γράψω πάλιν αὔριον. Εἶμαι ἐκτός ἑμαυτοῦ. Ὁ κόσμος στρέφεται κύκλω μου, ὡς ἂν εἶχα σκοτοδίνην. Δὲν εἶμαι ἄρα γε ἔρμαιον ὄνειρου; Μὴ παραληρῶ; Ὡ! ἂν ἡ μήτηρ μου ἔζη ἀκόμη!

Ἡ ἐπιστολή μου δὲν ἔφυγε χθές τὸ ἑσπέρας· ἰδοὺ δὲ καὶ μερικαὶ ἄλλαι νεώτεραι λεπτομέρειαι. Σοῦ ἔστειλα τ' ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἦσαν συνδεδεμέναι μὲ τὴν κόμην τῆς μητρός μου. Αἱ ἐπιστολαὶ τῆς, . . . cara anima! ἰταλιστί, μὲ κακὸν γράψιμον, πλήρεις πάθους, πολὺ ὀλίγα λέγουν, ἀλλὰ τὰ λέγουν ἐν τούτοις ὅλα. Τὸ παρελθόν τῆς ἀποκαλύπτεται ὁλόκληρον διὰ τῶν ἀπλῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν. Ὁ Ἄγγλος τὴν ἐνυμφεῦθη, ἀλλὰ μυστικά· ἐπειδὴ δὲ ἐντρέπετο, τὴν ἐκράτησε μακρὰν τοῦ κόσμου, κ' ἐξηκολούθησεν αὐτὸς ν' ἀπολαμβάνῃ ὅλας του τὰς διασκεδάσεις. Ἡ ζωὴ αὐτῆ ἐπροξένησεν εἰς ἐκείνην μὲν ὀργὴν καὶ ζηλοτυπίαν, εἰς αὐτὸν δὲ ἀδιαφορίαν καὶ δυσαρέσκειαν. Ῥαδιοῦργός τις φαίνεται τότε εὐρήθη ἑτοιμός νὰ παραστήσῃ εἰς τὴν μητέρα μου, ὅτι ὁ γάμος τῆς ἦτο εἰκονικός. Αὐτὴ δὲ παράφρων ἐκ τῆς λύτης τῆς ἔφυγε, καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔφθανεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ὁ πατήρ τῆς ἀπέθνησκεν ἐξ αἰφνιδίου δυστυχήματος. Ἰδικὰς τῆς μόνον ἐπιστολάς ἤνθα. Τίποτε δὲν ὑπάρχει ἐμφαίνον τί εἶπε, τί ἔκαμεν ἢ διενόηθη ὁ Λόρδος Σάρτερς. Ἦτο πιθανῶς ἄνθρωπος σκληροκάριος, ὅστις ἠσθάνθη ἑαυτὸν εὐτυχῆ ἀνακτῶν τὴν ἐλευθερίαν του, ὅστις οὐδὲ κἂν ἐφρόντισε περὶ τῆς γυναικὸς του καὶ οὐδ' ἤκουσε βεβαίως ποτέ του περὶ ἐμοῦ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐθεώρει ὡς μεγίστην ἀνοησίαν τὸν γάμον του μετὰ πτωχῆς χωρικῆς τῶν Σαβίνων ὀρέων. Ἀλλὰ περὶ τούτων ὅλων μόνον εἰκασίαι εἶνε δυναταί. Εἶνε μυστήριον, ἀλλὰ τὸ περὶ τοῦ γάμου ἔγγραφον εἶνε σαφές. Ἡ χρονολογία του εἶνε πρὸ τριάκοντα τεσσάρων ἐτῶν. Εἶμαι νόμιμος υἱός, . . . καὶ ἐξάδελφός τῆς.

Δύο ἡμέραι παρήλθον μετὰ τὴν τελευταίαν μου ἐπιστολήν. Εἶμαι ἡσυχώτερος. Ἡ χαλάρωσις διεδέχθη τὴν ζάλην τῶν πρώτων στιγμῶν. Δὲν ὑπάρχει πλέον σκότος εἰς τὸν βίον μου. Εἶμαι τοῦ λοιποῦ ἴσος πρὸς πάντας. Δὲν ἠξέυρω ἂν τὰ ἔγγραφα εἶνε ἀρκετὰ διὰ τὰ δικαστήρια, ἀλλὰ δι' ἐμέ εἶνε! Πτωχὴ μου μήτηρ! Πόσον καθαρὰ ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῆς ἡ ἱστορία τῆς· τὸ πάθος τῆς, τὰ βάσανά τῆς, ἡ ζηλοτυπία τῆς, οἱ δισταγμοὶ τῆς, ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ ἀμάθειά τῆς, ὅλα μοῦ εἶνε ἱερά. Ἐκεῖνος, ἀντὶ νὰ συγ-

κινήθῃ, ὠργίσθη μόνον. Εἶνε μερικοὶ ἄνδρες κατὰ τῶν ὁποίων συντριβόνται τῶν γυναικῶν αἱ καρδίαι, ὡς συντριβόνται τὰ ἀσθενῆ ἀκάτια κατὰ τῶν βράχων! Πόσον θὰ τὴν ἔκαμε νὰ ὑποφέρῃ! Ἀδύνατον εἶνε νὰ τὸν συγχωρήσω. Ἀλλ' ὅ, τι συλλογίζομαι περισσότερον καὶ αὐτοῦ καὶ τῆς μητρός μου εἶνε ἡ Ἑσμέα! Τώρα δύναμαι νὰ τὴν ἀποκαλῶ τοιοιουτρόπως. Ἄν καταλάβω τὴν θέσιν τῆς, θὰ μὲ μισήσῃ. Ἀφοῦ τόσα μοῦ ἔδωκε δείγματα ἀγαθότητος, ἐμπιστοσύνης, νὰ τὴν ἐξώσω ἐγὼ τοῦ βασιλείου τῆς, λέγων τὴν ἀλήθειαν; ἐγὼ εἶμαι Λόρδος Σάρτερς! Ἀλλὰ θὰ μὲ βδελυθῆ...

Ἐπανέρχομαι ἐκ περιπάτου τὸν ὅποιον ἔκαμα εἰς τὸ δάσος. Εἶνε πολὺ ψύχρα, καὶ ὁ ἄνεμος φυσᾷ σφοδρότατος. Ὁ ψυχρὸς αὐτὸς ἀήρ κατεπράυνε τὸν πυρετόν μου. Αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου ἔνοχον παραβάσεως τῶν νόμων τῆς φιλοξενίας. Εἶνε παιδαριῶδες ἴσως. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σκεφθῶ. Ἄν δὲν μοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὰ κλειδιά τῆς βιβλιοθήκης, οὐδέποτε θὰ ὑπέπτευα τὰ δικαιώματά μου. Ὁ φίλος μου Βίκος μ' ἔγραψε σήμερον φαίνεται, ὅτι δὲν κατώρθωσε νὰ εὕρῃ ἀγοραστήν διὰ τὰ ἔργα μου· ἐπώλησεν ὅμως ἀντὶ τριάκοντα λουδοβικίων ἐν ἀρχαίῳ μαρμαρίνῳ ἔργον τὸ ὅποιον εἶχα, ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Μίνον τοῦ Φιέζολε. Μοῦ ἔστειλε τὸ ἀντίτιμον, καὶ ἀναχωρῶ εἰς Λονδίνον. Πηγαίνω νὰ παρακαλέσω τὸν πρόξενόν μας νὰ μοῦ ὑποδείξῃ δικηγόρον τινά, τὸν ὅποιον νὰ συμβουλευθῶ περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως. Θὰ τοῦ ἀποσιπήσω τὰ ὀνόματα, ὥστε δὲν ὑπάρχει φόβος σκανδάλου. Ὡμίλησα περὶ τοῦ κόμητος Ἀλουρεδ μετὰ τοῦ οἰκονόμου ὁ ὁποῖος τὸν ἐγνώρισε· μοῦ τὸν παρέστησε δὲ ὡς ἄνθρωπον ἐλαφρόν, πείσιμονα καὶ ἰδιότροπον. Ἀπέθανε πεσὼν ἀπὸ τὸν ἵππον ἐπὶ τῆς λεωφόρου. Ἴσως ἤθελεν ἐπαυροθῆσαι τὴν πρὸς τὴν μητέρα μου ἀδικίαν, ἂν ὁ Θεὸς τοῦ ἔδιδε ζωὴν. Πολὺ ἐπεθύμουν νὰ εἶχα τὴν πεποιθήσιν αὐτὴν.

Ἐσυμβουλευθῆν ἐν Λονδίῳ ἓνα νομικόν. Τοῦ ἔδειξα ἀντίγραφα τῶν ἐγγράφων, ἀποσιωπήσας, ἐννοεῖται, τὰ κύρια ὀνόματα. Ἀφοῦ τὰ ἐξήτασε, μοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, ὁ γάμος ἦτο ἐντελῶς ἔγκυρος, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μόνος νόμιμος γάμος ἐν Ἰταλίᾳ ἦτο ὁ ἐκκλησιαστικός, καὶ διότι ὁ κόμης ἦτο καθολικός, ὡς ὅλοι του οἱ πρόγονοι. Τὰ ἔγγραφα λοιπὸν αὐτὰ ἀποδεικνύουν ἀναμφισβητήτως κληρονόμον τὸν ἐκ τοῦ γάμου αὐτοῦ τεχθέντα υἱόν, ἀρκεῖ, ἐννοεῖται, ἡ γέννησις τοῦ παιδίου ν' ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐποχὴν τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα, πρᾶγμα εὐκόλον νὰ βεβαιωθῆ. Δὲν μοῦ ἀπέκρυψεν, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ ἤθελε βεβαίως γεννηθεῖ μακρὰν δίκην, ὅτι οἱ γάμοι ἐν

Ἰταλία, πρὸ τῆς ἀνεξαρτησίας της, ἐγίνοντο συχνάκις μυστικά, καὶ διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο ὑπόπτως ὑπὸ τοῦ νόμου. Τὸ ζήτημα θὰ ὑπεβάλλετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων καὶ ἤθελε βεβαίως παραταθῆ ἐπὶ μακρόν· δὲν ὑπῆρχεν ὅμως ἀμφιβολία, κατ' αὐτόν, περὶ τοῦ τελικοῦ αποτελέσματος, ἂν τὰ πράγματα καὶ τὰ ἔγγραφα ἦσαν σύμφωνα πρὸς τοὺς λόγους μου. Ἀφοῦ τὸν εὐχαρίστησα, τὸν ἀπεχαίρετιστα κ' ἐπανῆλθον ἐδῶ. "Ὅτε ἐφθασα καὶ ἠνοίχθη ἡ μεγάλη θύρα, ἦσθάνθην ὅτι εἰσηρχόμην εἰς τὴν οἰκίαν μου. Παράδοξον αἰσθημα μὲ ἐμπνέει ἡ συνειδήσις ὅτι εἶμαι ἐδῶ κύριος καὶ ἰδιοκτήτης! Ἐγὼ, κόμης Ἄγγλος! ἐγὼ! . . . Ἐκάθισα πλησίον τοῦ πυρὸς, ἔχων τὴν κεφαλὴν τοῦ Βέρβικ ἐπὶ τῶν γονάτων μου. "Ἄλλαι σκέψεις μὲ κατέλαβον τότε. Ὁ νομικὸς μ' εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι δυνατόν νὰ προκύψῃ δίκη μεταξύ ἐμοῦ καὶ τῶν ἀντιθέτων. Ἡ παγερά αὕτη φράσις μου διεπέρασε τὴν καρδίαν ὡς ἐγχειρίδιον. Ἐἶνε πεπρωμένον νὰ γείνωμεν ἐχθροί! Τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἤθελον ἐκτυλιχθῆ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ δὲν προσενοῦν βεβαίως ἐντροπὴν εἰς κανένα τῶν δύο μας· ἀλλὰ θὰ ἦνε ἐντροπὴ νὰ γείνωμεν ἐχθροί! Ὁ νομικὸς προσέθηκεν, ὅτι δυνατόν ἦτο νὰ ὑποχωρήσῃ χωρὶς δίκην ὁ σημερινὸς κάτοχος τοῦ τίτλου καὶ τῆς περιουσίας, ἂν ἐπειθετο περὶ τοῦ δικαίου τῆς ἀπαιτήσεως. Βεβαίως θὰ παραιτηθῆ ἄμέσως ἡ ὑπερήφανος καὶ ὠραία μου ἐξαδέλφη θ' ἀφήσῃ τὴν οἰκίαν μου, καὶ θὰ μ' ἐγκαταλείψῃ μόνον ἐδῶ καὶ κύριον, χωρὶς νὰ συναινέσῃ ποτέ νὰ μ' ἐπανίδῃ. Ἐκτός ὅτι ἡ πρᾶξις μου θὰ ἦτο ταπεινὴ καὶ προδοτικὴ, τί θὰ ἐκέρδιζα ἐκ τούτου; διότι, ἄνευ τῆς εὐμενείας καὶ τῆς ἐπιστοσύνης της, θὰ ἔμεινα πάντοτε ἐν παντελεῖ ἀγνοία τοῦ παρελθόντος. Οὐδέποτε θὰ ὑπέθετον, ὅτι ἡ πτωχὴ μου μήτηρ ἔφυγεν ἐκ τῆς συζυγικῆς οἰκίας, παράφρων ἐκ τῆς ζηλοτυπίας, καὶ ὅτι εἶμαι νόμιμον τέκνον. Δὲν εἶνε προδοσία καὶ ἀγένεια νὰ χρησιμοποιήσῃς ὅ, τι ἔμαθον ἵνα στερήσω τὴν Λαίδην Σάρτερος τῆς περιουσίας της; Αὐτό μού εἶνε ἀληθινὴ βλάβη. Δὲν φαντάζομαι πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἀνακτήσω ὅ, τι μὲ ἀνήκει χωρὶς νὰ τὴν βλάψω ἢ νὰ τὴν λυπήσω. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονηθῆ καὶ μία ἄλλη ἐποψὶς τοῦ ζητήματος. "Ὅταν μάθῃ, ὡς εἶπα, ὅτι εἶμαι ὁ νόμιμος υἱὸς τοῦ κόμητος Ἄλουρεδ, δὲν θὰ περιμείνῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν, δὲν θὰ καταδεχθῆ νὰ κάμῃ στρεφодиκίας, ἀλλὰ θὰ μὲ παραχωρήσῃ πάντα καὶ θὰ μὲ μισήσῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Καὶ ἂν, ἐν τῇ γενναϊότητι της δὲν μὲ μισήσῃ ὡς σφετεριστὴν, δὲν θὰ συγχωρήσῃ ὅμως ποτέ ἐκεῖνον, ὅστις, ὠφελούμενος ἐκ τῆς φιλοξενίας της καὶ τῆς γενναίας ἀδείας τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδωκε, κατεχράσθη καὶ τὰ δύο διὰ νὰ τῆς ὑποκλέψῃ τὴν θέσιν της, θέσιν τὴν ὁποίαν καὶ ὁ νόμος καὶ

ὁ κόσμος θὰ τὴν ἄφιναν ν' ἀπολαμβάνῃ διὰ βίου. Καὶ ἂν ἀκόμη πιστεύσῃ εἰς τὴν γνησιότητα τῶν ἐγγράφων (πρᾶγμα· τὸ ὁποῖον ἤμπορεῖ καὶ νὰ μὴ γείνη), περιφρόνησιν πάντοτε θὰ ἦσθάνετο πρὸς τὸν ὀπλισθέντα δι' αὐτῶν ἐναντίον της. "Ὅλα αὐτὰ εἶνε δι' ἐμὲ μαρτύρια τὴν ἀγαπῶ τόσο ἐμπαθῶς, ὥστε μού φαίνεται ἀνάξιον λόγου ν' ἀναγνωρισθῶ κόμης Σάρτερος ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ὀλοκλήρου, ἂν πρόκειται νὰ χάσω ἐν τῆς μόνον μειδιᾶμα. Μολονότι ἔχω τώρα τὸ δικαίωμα νὰ κρατῶ ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ ὑπερηφάνεια μού εἶνε τοῦ λοιποῦ ἐπιτετραμμένη, εἶμαι πολὺ δυστυχέστερος ἢ πρὶν ἀνοίξω τὸ μυστικὸν ἐκεῖνο γραφεῖον. Δὲν βλέπω πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἀποκτήσω τὸν τίτλον μου καὶ νὰ διατηρήσω τὴν εὐνοίαν της. "Ἄν τῆς δείξω τὰ ἔγγραφα, θὰ μὲ θεωρήσῃ ἀμέσως ὡς ἐχθρὸν της· ἴσως καὶ θὰ τῆς κάμω ἐντύπωσιν προδότου. Προτιμῶ νὰ μείνω Λέων Ῥέντσος, τὸν ὁποῖον ἐκτιμᾷ, καὶ ἴσως . . . ἀγαπᾷ. Τί συμβουλήν μού δίδεις, ἀγαπητὴ καὶ σεβαστὴ μου φίλε;

Ὁ Δὸν Ἐκκελίνος Φεβῆρρς πρὸς τὸν Λέοντα Ῥέντσον.

Μού εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ σοῦ δώσω συμβουλήν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν. "Ὅλον σου τὸ μέλλον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν σου. Βλέπω τί σὲ βασανίζει. Ἀγαπᾷς τὴν ἐξαδέλφην σου περισσότερο παρὰ τὸ ὄνομα της, τὴν περιουσίαν καὶ τὴν δύναμιν. Διστάζεις νὰ τὴν ἀποξενωθῆς, προσπαθῶν ν' ἀνακτήσῃς τὰ δικαίωμάτα σου, καὶ τὸ ἐνοῶ. Διότι καὶ ἐχθρὰν σου ἂν δὲν τὴν καταστήσῃς, θὰ τὴν ἐμποδίσῃς ὅμως, ὑπερήφανον ὡς εἶνε, νὰ σοῦ ἐξομολογηθῆ ποτὲ τὸν ἔρωτά της. Δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προβῆ εἰς ἐξομολόγησιν, ἥτις καὶ διὰ σὲ καὶ διὰ τὸν κόσμον θὰ εἶχε πόσους ἄλλους ὑπονοουμένους λόγους. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου ἴσως ἡ ἐξαδέλφη σου δὲν εἶνε ἀξία τοιαύτης ἀφοσιώσεως καὶ τοσαύτης θυσίας. Ἐνθυμήσου, ὅτι ὅταν κατὰ πρῶτον τὴν ἐγνώρισες, σοῦ ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν γυναικὸς ἀλαζόνος, ἰδιοτρόπου, ἐλαφρᾶς, γυναικὸς τοῦ κόσμου καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Εἶσαι βέβαιος, ὅτι ἡ ἐντύπωσις αὐτὴ δὲν εἶνε ἡ ἀληθεστέρα;

Ἡ γοητεία τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἐπὶ σοῦ ἐταραξεν ἴσως τὴν κρίσιν σου. "Ἄν τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω, θὰ ἐθυσιάζεις ὠραίαν κοινωνικὴν θέσιν, βίον εὐδαίμονα καὶ μέγα ὄνομα εἰς γυναικᾶ ἐλαφρὰν καὶ ἀνίκανον νὰ ἐκτιμῆσῃ τοιαύτην θυσίαν. "Ὅ, τι θὰ ὑποφέρῃς, ὅ, τι θὰ χάσῃς, θὰ σοῦ λογισθῆ εἰς οὐδέν. Οὐδόλως διανοοῦμαι νὰ σ' ἐπηρεάσω. Σοῦ ζητῶ μόνον νὰ σκεφθῆς ὠρίμως καὶ νὰ μὴ κάμῃς τίποτε ἐκ παραφορᾶς. Τίποτε δὲν σὲ βιάζει. Γνωστὸν εἶνε, ὅτι ἔχεις νὰ μείνης αὐτοῦ μέχρις ἐντελοῦς ἀποπερατώσεως τῶν ἔργων σου. Διατί νὰ μὴ περιμείνῃς τὴν ἐπάνοδόν της, πρὶν λάβῃς οἰανδήποτε ἀπόφασιν; Ἡ γενναϊότης τὴν ὁποίαν μελετᾷς εἶνε σχεδὸν ὑπεράνθρωπος. Ἄλλὰ σὲ νο-

μίζω ικανόν νά τήν κάμης, και δέν θά ἔλυπού-
μην διά τούτο, ἂν ἦσο βέβαιος ὅτι ἡ ἐμπνέουσα
τήν γενναιότητα αὐτήν εἶνε ἀξία τοιαύτης θυ-
σίας, ἂν . . . Θά ἔλαβες ἤδη τήν προηγουμένην
μου ἐπιστολήν, διά τῆς ὁποίας ἀπῆντων εἰς τήν
καταπληκτικήν σου ἀποκαλυψίν. Διατί ἡ πτωχή
σου μήτηρ, ἀγαπητέ μου Λέον, δέν εἶχε τήν
γενναιότητα νά μοῦ ἐξομολογηθῆ! "Όταν συλ-
λογιζώμαι πόσα ὑπέφερες, και πόσον παρεγνωρίστη
ἡ μεγαλοφυΐα σου, ἡ καρδία μου αἰμάσσει ἀλη-
θῶς! Δέομαι τοῦ ὑψίστου νά μῆ ἔλθῃ ἀργά τὸ
μειδιάμα τῆς τύχης!

Ἐλέων Ἐνστος πρὸς τὸν Ἀδὸν Ἐκκελιὸν Φεβρῶρην.

Ἡμέραι μελαγχολικαὶ πάντοτε και ἀτελειω-
τοι! Εὐρίσκομαι εἰς κατάστασιν παραδόξου ἀγω-
νίας και ὑπεραισθησίας. Ἡ ἀγαθὴ σου ἐπιστο-
λῆ, ὅσον πραϋντική και ἂν ἦνε, δέν μ' ἔφερε
τήν αἰθρίαν. Τόσον καλά μ' ἐξηγεῖς, ὅτι ὅ,τι
δήποτε και ἂν κάμω, θά ἔχω ἐπὶ τέλους ἀφορμὴν
νά μετανοήσω. Ἄν κλείσω τὸ μυστικὸν αὐτὸ
εἰς τήν καρδίαν μου, πῶς θά κατορθώσω νά ἐξα-
λείψω τήν ἀπόστασιν, ἣτις μᾶς χωρίζει, ἐγὼ
ὅστις θεωροῦμαι ἐδῶ ὡς τυχοδιώκτης, ὡς ἐπαί-
της, ἄξιος πάσης περιφρονήσεως;

Οὐδέν μέσον εὐρίσκω πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀβύ-
σου, ἣτις ὑπάρχει σήμερον μεταξύ αὐτῆς και
ἐμοῦ! Λέγεις ὅτι τίποτε δέν με βιάζει. Ἐκλείσα
ὅλα ἐκεῖνα τὰ χαρτιά ἐντὸς μικροῦ σιδηροῦ κι-
θωτίου, και, ἂν ἐγὼ δέν τὸ θελήσω, οὐδεὶς ποτὲ
θά λάβῃ γινῶσιν αὐτῶν. Εἶνε ἄρα γε δονκιω-
τισμός νά φυλάξω τὸ μυστικὸν αὐτὸ, χωρὶς ποτε
ν' ἀπαιτήσω τὰ δικαιώματά μου; Και ἀγνοεῖς,
ὅτι θά ἔκαμνα τὰ πάντα δι' ἐν τῆς μόνου μει-
διάμα; Και τὸ μειδιάμα τῆς αὐτὸ ποτὲ δέν θά
τὸ ἔχω, ἂν μάθῃ τήν ἀλήθειαν. Ἀρχίζω νά
ἐκπληττωμαι κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ὅτι περιφέρομαι ἐδῶ
παντοῦ, ὡς ἂν ἤθελον νά βεβαιωθῶ ὅτι ὅλ' αὐτὰ
μοῦ ἀνήκουν, μοῦ ἀνήκουν πραγματικῶς, ἐνῶ ἔως
τόρα δέν εἶχα τίποτε ἄλλο ἰδιοκτησίαν ἢ τήν
χρωματοθήκην μου, ἐν ὑπερῶν δια κατοικίαν
και κανέν λίθινον ἢ ὀρειχάλκινον ἀρχαιοτέχνημα.

Διάγω τὰς ἐσπέρας μου ὅλας πλησίον τοῦ πυ-
ρός, ἐσταυρωμένας ἔχων τὰς χεῖρας και τὸν Βέρ-
βικ ἐξηπλωμένον εἰς τοὺς πόδας μου. "Όσον
περισσότερον σκέπτομαι, τόσο περισσότερο πεί-
θομαι, ὅτι ἐξ ὅλων αὐτῶν οὐδέν δύναμαι νά λά-
βω, διότι ἂν τὰ ἐλάμβανα θά τῆς τὰ ἀφήρουν.
Εἰς ἀμοιβὴν τῶν τόσοσιν τῆς περιποιήσεων και
τῆς τόσης πρὸς ἐμὲ ἀγαθότητος και εὐμενείας
τῆς, θά τήν ἐγύμνωνα ἐγὼ τῆς περιουσίας τῆς;
Ἐργάζομαι εἰς τὰς τοιχογραφίας ὅσον τὸ φῶς
τῆς ἡμέρας μοῦ τὸ ἐπιτρέπει. Ἐλπίζω τοῦλάχισ-
τον ὅτι ἡ ἐργασία αὐτὴ θά μοῦ κάμῃ τιμὴν.
Πρὸ τινῶν ἡμερῶν δέν ἠδυνήθην νά μῆ γελάσω
ἐξ οἴκτου, ἀκούων τὸν οἰκονόμον φλυαροῦντα ἀκό-
σμως περὶ τῶν ἔργων μου. Μοῦ ἐφάνη τὸ πρᾶγμα

τόσον κωμικόν! "Ω! ἂν ὑποπτεύετο μόνον ποῖος
εἶμαι, πῶς θά ἐκλινε τὸ βραχοκόκκαλόν του διά
νά σκουπίσῃ μὲ τήν γλώσσαν του τήν κόριν τῶν
ὑποδημάτων μου! "Όταν συλλογιζώμαι, ὅτι ἔχω
τὸ δικαίωμα νά διώξω ὅλον αὐτὸν τὸν δουλικὸν
συρφετόν! Ἄλλ' οὔτε τήν δύναμιν ποθῶ, οὔτε
τήν ἀνάκτησιν τῶν δικαιωμάτων μου, ὅσον τήν
γαλήνην, τήν ἄνεσιν, και τὸ νά δυνηθῶ νά ἀφιερ-
ώσω τήν ζωὴν μου ὀλοκλήρον εἰς ἐπίδιωξιν τοῦ
ἰδανικοῦ, ἔχων κύκλω μου ὅ,τι ὠραῖον και ὑψη-
λόν. Ἄλλὰ και μ' ὄλ' αὐτὰ, χωρὶς αὐτὴν θά ἦτο
ἡ ζωὴ μου οἰκία χωρὶς μουσικήν, κυφέλη χωρὶς
μελίσσας. Τί νά κάμω; Μένω βυθισμένος εἰς τὰς
σκέψεις μου ὥρας ὀλοκλήρους, νύκτας ὀλοκλήρους,
χωρὶς νά δύναμαι ν' ἀποφασίσω ὅ,τι δήποτε.
Θεωρῶ τήν εἰκόνα τῆς, και ἡ ἰδέα μόνη ὅτι ἠδυ-
νάμην νά στερήσω αὐτὸ τὸ πλάσμα τῆς πολυ-
τελείας, ἣτις τήν περικυκλοῖ, μοῦ φαίνεται
ἐγκλημα. Δέν μ' ἔγραφε πλέον. Ἄν τῆς ἤρχετο
νά νυμφευθῆ τὸν νέον δούκα! . . . ὄχι, δέν τὸ πι-
στεύω. Ὁ χειμὼν εἶνε μακρὸς, ἀπέραντος. Εἴθεθα
εἰς τὰς 26 τοῦ Ἰανουαρίου. Εἰς τήν Ῥώμην,
ὅταν πλησιάζῃ ὁ Μάρτιος, πῶς γελά ἡ γῆ! Πῶς
φυτρῶνουν τὰ ἄνθη! πῶς ἀρχίζει νά βράζῃ τὸ
αἷμα! ἐδῶ εἶνε χιὼν μόνον και ἄνεμος, οὐμίχλη
και πάγος. Τὰ πτωχὰ ζῶα τρέμουν ὑπὸ τὰ γυ-
μνά δένδρα, ἐν μέσῳ μελανῶν και παγωμένων
θάμνων.

Ὁ ἀρχιμάγειρος μοῦ φέρει αὐτὴν τήν στιγμὴν
τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ἔλαβε παρὰ τῆς Λαί-
δης Σάρτερς. Χρονολογεῖται ἐκ Παρισίων και
περιέχει μόνον τὰς λέξεις: « Φθάνομεν αὔριον. »
Ἀὔριον, βλέπεις, χωρὶς καμμίαν προειδοποίησιν.
Ἄλλὰ τοιουτοτρόπως, λέγουν, κάμνει πάντοτε.
Θεὸ μου! τί νά τῆς εἰπῶ! πῶς νά τήν ὑποδεχθῶ.
Ἡ χαρὰ μὲ πνίγει ἄρα γε, ἢ ἡ λύπη; Ἄν
ἤξευρα τοῦλάχιστον τί δύναμαι ν' ἀποφασίσω,
λογικῶς και φρονίμως! Νά συλλογισθῆ κανεὶς,
ὅτι ὅλ' αὐτὰ κύκλω μου εἶνε ἰδικά μου, και ὄχι
ἰδικά τῆς! ὅτι, τῇ ἀληθείᾳ ἐγὼ τήν ξενίζω!
Ἄνεχώρησε πρὸ τεσσαρῶν ἡδὴ μηνῶν, και πρὸ
ικανοῦ καιροῦ δέν μοῦ ἔγραψε. Ἴσως δέν εἶμαι
πλέον δι' αὐτὴν ἄλλο τί εἰμὴ πτωχὸς ἀγνωστος
καλλιτέχνης, ζωγραφίζων τοὺς τοίχους τῆς. Ἄν
ἔχη οὕτω τὸ πρᾶγμα . . . ἔστω, οὐδέποτε θά ζη-
τήσω τὰ δικαιώματά μου. Ἄς τήν ἐκδικηθῶ
τοιουτοτρόπως. Ἄν τοῦναντίον μὲ θεωρήσῃ μὲ
ἄλλον ὄμμα . . . τότε θ' ἀναχωρήσω. Θά στεί-
λω τήν εἰκόνα τῆς εἰς τήν ἔλθεσιν, και ἴσως
κατορθώσω ν' ἀποκτήσω τοιουτοτρόπως τόσην
φήμην, ὥστε νά μοῦ ἦνε ἐπιτετραμμένον νά τῆς
εἰπῶ: Σὲ ἀγαπῶ! Ὅχι, ὄχι! δέν θά τῆς ἀφαι-
ρέσω τὸ μικρὸν τῆς βασιλείου. Ἐχω ἐγὼ ἄλλο
μεγαλειότερον: τήν τέχνην. Μ' ἐνεπιστεύθη . . .
και δέν θά τὸ μετανοήσῃ.

Τὸ αὔριον ἐκεῖνο εἶνε σήμερον. Δὲν κατάρθωσα ὄλην τὴν νύκτα νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς μου. Εἶνε τὸρα μεσημβρία, καὶ ἀπὸ στιγμήν εἰς στιγμήν δύναται νὰ φθάσῃ. Τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις σοῦ τὰς γράφω μὲ τὸ μολυβδοκόκκινον ἐντὸς τῆς αἰθούσης τοῦ χοροῦ. Χιονίζει, ἀλλ' ὁ ἥλιος λάμπει. Ἔστειλαν νὰ τὴν παραλάβῃ τὸ ἔλκηθρον τῆς μὲ τοὺς ῥωστικούς τῆς ἵππου. Ὁ Βέρβικ ἀνεχώρησεν ἐπίσης μὲ τὸ ἔλκηθρον, αὐτὸς ὅστις δὲν ἤθελε ποτέ του νὰ μὲ χωρισθῇ. Θὰ ἔλεγε τίς, ὅτι ἐνόησε τί συμβαίνει. Πῶς νὰ τὴν πλησιάσω; τί νὰ εἰπῶ; Ἡ θέσις μου ἀπέναντί τῆς μου φαίνεται τὸσον ψευδής! Εἶνε ἀνοησία, εἶνε παραλογισμός, ἀλλ' ἀδύνατον νὰ καταπολεμήσω αὐτὸ τὸ αἶσθημα. Ἀκούω θόρυβον κωδῶνων, φωνῶν, θυρῶν ἀνοιγομένων καὶ κλειομένων, κυνῶν ὑλακτούντων, καὶ μετ' ὀλίγον τίποτε. Ἔφθασεν!

Εἶνε τετάρτη ὥρα, καὶ σχεδὸν νύξ. Μόλις βλέπω τί γράφω ὑπὸ τὴν λάμπην τοῦ πυρός. Αἱ τοιχογραφίαι μόλις εἶνε εἰς τὸ μέσον, ἀλλ' ὁ καιρὸς ἐμπόδισε τὸσάκις τὴν ἐργασίαν μου! Οἱ φίλοι τῆς θὰ τῆς ὑπαινιχθῶν βέβαια, ὅτι ἐπίτηδες ἐβράδυνα. Ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ τὴν ἰδῶ παρὰ αὔριον. Ὁ ὑπὲρ τῆς ὅστις εἶνε εἰδικῶς ἐπιφορτισμένος τὴν ὑπηρεσίαν μου ἦλθε κ' ἔβαλε ξύλα εἰς τὴν ἐστίαν. Μὲ εἶπε δὲ ὅτι ἡ Λαίδη Καίρνοραθ ἐπέστρεψε μὲ τὴν Μιλαιδην, ἀλλὰ κανεὶς ἄλλος, καὶ ὅτι περιμένεται πολὺς κόσμος ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν. Τότε θὰ ἔχω φύγει. Τὰς τοιχογραφίας ἄς τελειώσῃ ἄλλος ἀργότερα.

Μοῦ ἐγγειρίζουν ἕνα μικρὸν φάκελλον. Εἶνε ὀλίγαι λέξεις τῆς, δι' ὧν μοῦ στέλλει τοὺς χαιρετισμούς τῆς καὶ μοῦ λέγει ὅτι θὰ μὲ περιμένῃ εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Ἐκεῖ θὰ πάρῃ τὸ τέιον. Νὰ ὑπάγω ἀμέσως; Δὲν ἔμπορῶ ν' ἀρνηθῶ. Τίποτε δὲν ἐλθσμένη. Τρέμω συλλογιζόμενος ὅτι θὰ τὴν ἰδῶ, μολοντί τὸ ἐπιθυμῶ πρὸ τόσου καιροῦ! Μοῦ φαίνεται ὅτι θ' ἀναγνώσῃ ὅλα μου τὰ μυστικά εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου· τὴν ἀγαπῶ μέχρι παραφροσύνης, καὶ ὅμως δὲν δύναμαι νὰ τῆς ὁμιλήσω! Δός με τὴν εὐχὴν σου, ἀγαπητέ μου καὶ ἐξαίρετε πάτερ. Ἡ προσεχὴς μου ἐπιστολὴ θὰ γραφῇ ἀπὸ τὴν Ῥώμην.

Ἡ ἐπιστολὴ μου αὐτὴ δὲν ἐδόθη εἰς τὸ ταχυδρομεῖον. Τὴν ἀνοίγω δὲ διὰ νὰ σοῦ ἀναγγείλω, ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ὑφήλιον θνητὸς εὐτυχέστερός μου. Καὶ τὸρα ἀκόμη, καθήμενος ἐντὸς τοῦ δωματίου μου, τὸ ὅποιον φωτίζει τὸ πρωϊνὸν λυκόφως, δὲν πιστεύω εἰς τὸν παράδεισόν μου. Ἀμφιβάλω ἀκόμη, ὅτι μετὰ τὸσους μακροὺς βιωτικούς ἀγῶνας, ὁ ἀγαθὸς μου ἄγγελος μὲ ἐλέησεν ἐπὶ τέλους. Ἄμα ὁ ὑπὲρ τῆς μου ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν τῆς Λαίδης Σάρτερς, μετέβην εἰς ἐντάμωσίν τῆς. Οἱ πόδες μου ἐκλονοῦντο, ὡς ἂν ἤμην μεθυσμένος. Ἐμελλον λοι-

πὸν νὰ τὴν ἰδῶ μετ' ὀλίγον! Μ' ἐφαίνετο ὅτι οἱ τοῖχοι θὰ ὀμίλουν, καὶ ὅτι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο γραφεῖον θὰ ἐξεφώνει! Ἐνόμιζα ὅτι ὄνειρεύομαι, ἐγὼ ὄρθιος ἐνώπιόν τῆς, ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐκείνου, τὸ ὅποιον εἶχα τὸσον οἰκειωθῆ. Εὐτυχῶς ἦτο σκιάφως. Ἀκτὶς φωτεινὴ εἰσῆρχετο διὰ τῶν δυτικῶν παραθύρων, αἱ δὲ ζωηραὶ λάμψεις τοῦ πυρός τῆς ἐστίας ἀντανεκλῶντο ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν δίσκων, ἐπὶ τῆς τειροῦθρας, ἐπὶ τῆς ἐστρωμένης πρὸ τῆς ἐστίας ἀρκτῆς, κ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας, τὴν ὅποιαν εἶχα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ἡ ὠχρότης τῆς ἦτο μεγάλη, ἔφαινετο κουρασμένη. Ἐφερὲν ἱματισμόν, ὅποιον φοροῦσι συνήθως εἰς τὸ μεταμεσημβρινόν τέιον, λαμπρὰν ἐσθῆτα ἐξ ὀλοσηρικοῦ, κεκοσμημένην διὰ πολλῶν τριχάπτων, ἧτις τῆς ἤρμοζέ θαυμάσια, ὡς καὶ ὅ,τι φορεῖ. Μοῦ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἐγὼ δὲ τὴν ἔλαβον καὶ προσέκλινα βαθυτάτα. Δὲν εἶπα λέξιν ἤμην ἀνίκανος νὰ ὁμιλήσω. Κ' ἐκείνη δὲ ἔμεινε σιωπηλότερα τοῦ συνήθους, καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισε ψιθυρίζουσα ταχέως καὶ ἀλληλοδιαδόχως μικρὰς τινὰς ἀσυναρτήτους φράσεις: ὅτι εἰς τὰς Κάννας ἦσαν πυρετοὶ· ὅτι τῆς ἐφάνη ὡς νὰ εἶχε μετακομισθῆ τὸ Λονδίον παρὰ τὴν Μεσόγειον· ὅτι ἀπεστρέφετο τὸ μίγμα καυστικοῦ ἡλίου καὶ παγετώδους βορᾶ, καὶ ὅτι προετίμα ἐφιππον περίπατον ἐπὶ τῶν ὑγρῶν ὁδῶν τῆς Βερκσαίρ. Ἐνθυμοῦμαι τὸρα ὅλας ἐκείνας τὰς φράσεις τῆς, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ τὰς ἀκούσω καλά, ὅταν τὰς ἔλεγε.

Τὴν εθεώρουν μεθῶν ἐξ ἔρωτος, καὶ βασιανίζομενος ὑπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι ὤφειλον νὰ τὴν ἀφήσω, νὰ τὴν ἀποχωρισθῶ, χωρὶς νὰ τῆς εἶπω λέξιν. Τότε ἐπλησίασεν εἰς ἐμὲ ἐν μέσῳ τοῦ σκιάφωτος, τὸ ὅποιον ἀπετέλουν τὸ φῶς τῆς ἐστίας καὶ ἡ δύουσα ἡμέρα. Ἡμεθα καὶ οἱ δύο ἐγγὺς ἀλλήλων πλησίον τῆς ἐστίας. Μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ ὁμιλήσω. Ἠσπάσθην τὴν χεῖρα, τὴν ὅποιαν μοῦ ἔτεινε, λέγων κατ' ἑμαυτόν: «Ὡ, ἂν ἐγνώριζε, τί συμβαίνει.» Ἄν ἐγνώριζε! . . . ἀνέγνω βεβαίως κάτι παράδοξον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν μου, διότι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς προσέλαβον ἔκφρασιν ἀλλόκοτον ἐνῶ μ' εθεώρουν, καὶ μὲ ἠρώτησεν ἀποτόμως, ὡς ἄλλοτε: «Δοιπὸν, δὲν ἔχετε τίποτε νὰ μοῦ εἰπῆτε; Εἶσθε λυπημένος ὅτι ἐπέστρεψα; Ποῦ εὐρίσκονται αἱ τοιχογραφίαι σας; Ἔστενοχωρήθητε πολὺ;»

Μοῦ ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον ν' ἀρθρώσω λέξιν, καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ σώσω τὴν ζωὴν τῆς ἡ τὴν ζωὴν μου. Τὴν ἔβλεπον μόνον, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπορφυρώθησαν αἱ παρειαὶ τῆς ὡς ἡ καμέλια, τὴν ὅποιαν ἔφερὲν εἰς τὸ στῆθος τῆς: «Διατί δὲν ἦλθατε εἰς Κάννας; εἶπε, χωρὶς νὰ ἀτενίσῃ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς εἰς ἐμέ. Ἐπεθύμουν τὸσον νὰ ἤρχεσθε! Δὲν ἐνόησατε λοιπόν;» οὐδὲν ἀπήντησα. Ἡ καρδιά μου ἔπαλλε βραίως, ἀλλὰ δὲν εἶπα

λέξιν. Ἐλαβε τότε τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν χεῖρά της καὶ μὲ ἠρώτησε διατί ἤμην τόσοσ ὑπερήφανος, εἶτα δὲ ἐψύχισε ταπεινῇ τῇ φωνῇ: «Ἄν μ' ἀγαπάτε ὀλίγον, διατί δὲν τὸ λέγετε; Τί μὲ μέλει διὰ τοὺς ἄλλους, σεῖς μόνον εἰσθε δι' ἐμὲ τὸ πᾶν. Θὰ ἐγινόμεθα τόσοσ εὐτυχεῖς, ἂν ἦσθε ὀλιγώτερον ὑπερήφανος!» Ἐπεσα τότε εἰς τοὺς πόδας της, τοὺς ὁποίους κατεφίλησα ἐν παραφροσύνῃ. Ἀργότερα, τὴν ἰδίαν ἐσπέραν τῆς διηγῆθην ὅλα, καὶ τῆς ἐδειξα τὰ ἐγγράφα, τὰ ὁποῖα οὐδὲ νὰ ἰδῆ κατεδέχθη. Ὅ,τι εἶνε ἰδικόν της εἶνε καὶ ἰδικόν μου· ὅ,τι εἶνε ἰδικόν μου εἶνε καὶ ἰδικόν της ὁ κόσμος ἄς εἰπῆ ὅ,τι θέλει. Ἄν τὴν νομίζῃ τὴν γενναιοτέραν γυναῖκα τοῦ κόσμου, αὐτὴν τὴν φορὰν βεβαίως δὲν θ' ἀπατηθῆ.

Ἡ Λαῖδη Σάρτερος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελίον Φερράρην.

Σὰς ἀγαπῶ ἤδη! Ἐλάτε τὸ Πάσχα νὰ μᾶς ἰδῆτε. Σκοπεύει ν' ἀγοράσῃ ἐν ἐγκαταλειμμένον μέγαρον, τὸ ὁποῖον δεσπόζει τῆς Φλωρινέλλας καὶ νὰ τὸ ἀνακαινίσῃ. Τοιουτοτρόπως θὰ ἠμποροῦμεν νὰ σὰς βλέπωμεν συχνά.

Λέγει ὅτι τὸ μέγαρον αὐτὸ εἶνε ἔργον τοῦ Βραμάντη καὶ ὅτι σὰς ἤκουσε συχνὰ νὰ λυπησθε ὅτι τὸ ἐβλέπατε νὰ ἐρείπῆται.

Ἡ Λαῖδη Καίρνουραθ πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδον.

Μέγα σκάνδαλον ἀπεφύγαμεν ἐκ θαύματος. Ὁ Λόρδος Σάρτερος (διότι ὁ εὐπατρίδης αὐτός εἶνε ἀναντιρρήτως ὁ Λόρδος Σάρτερος, καὶ τοῦ εὐρίσκω φοβερὰν ὁμοιότητα μὲ τὸν ταλαίπωρον Ἄλουρεδ), φέρεται κατὰ τρόπον ἐντελῶς ἄψυγον. Δὲν ἐννοεῖ νὰ δημοσιευθῆ τὸ πρᾶγμα, λέγων ὅτι τοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον ἂν ὁ κόσμος τὸν ὑπολάβῃ ὡς πιστωτὴν τῆς συζύγου του. Τὸ πρᾶγμα ἄλλως δὲν ἔχει σημασίαν, ἀφοῦ ὅπωςδῆποτε ὁ πρωτότοκος υἱὸς των θὰ φέρῃ τὸν τίτλον καὶ θὰ κληρονομήσῃ τὴν περιουσίαν. Χαίρω πολὺ ὅτι δὲν διεδόθη τίποτε. Χαίρω δ' ἐπίσης πολὺ, ἀναλογιζομένη ὅτι τὸ ἄσημον ὄνομα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἦτο γνωστός οὐδέποτε μ' ἐμπόδισε νὰ ἐκτιμῆσω τοὺς εὐγενεῖς τοῦ τρόπους. Ἐνθυμεῖσθε βέβαια, ὅτι ἔλεγα πάντοτε, ὅτι ἔχει ἐξωτερικὸν εὐπατρίδου. Θὰ ἦνε βεβαίως δύσκολον νὰ ἐξηγήσωμεν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ συναινεσωμεν εἰς συνοικέσιον τόσῳ κατ' ἐπιφάνειαν ἀσυμβίβαστον καὶ τόσῳ ἀπίθανον. Ἄλλ' ὅταν μάθωσιν ὅτι ἐδώκαμεν τὴν ἔγκρισίν μας οὐδεὶς θὰ διανοηθῆ νὰ τὸ κατακρίνῃ. Ὅλοι γνωρίζουσιν, ὅτι οὐδέποτε ἤθελα παραδεχθῆ τι ἄτοπον ἢ ἄκοσμον. Ὅπως δῆποτε δὲν βλέπω διατί νὰ μὴ κοινολογήσωμεν ἐμμέσως τὸ πρᾶγμα· ἂν τὸ κρίνετε εὐλογον, δύνασθε ἐξαίρετα νὰ τὸ ἐκμυστηρευθῆτε ἰδιαιτέρως εἰς τὴν λέσχην εἰς μερικοὺς φίλους σας. Ἀρκεῖ τόσοσ διὰ νὰ τὸ μάθουν ταχέως ἡ Αὐλὴ καὶ ἡ πόλις. Ἴσως μάλιστα εἶνε αὐτὸ καλλίτερον, παρὰ καὶ ἡ ἀπλὴ ὑπόθεσις, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ κάμωμεν

συγγένειαν ἀνάρμοστον. Ἡ Ἐσμέα μὲ ἀνησύχησε πολὺ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη· χαίρω δὲ πολὺ, ὅτι μεταδίδω τὸρα τὴν εὐθύνην μου εἰς τὸν Λόρδον Σάρτερος· τὸν ἀγαπᾷ ἐμπαθῶς, καὶ ἐκτός τούτου ἔγινε καὶ πολὺ εὐάγωγος. Οὐδέποτε θὰ ἐπίστευα, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ μεταβληθῆ τοιουτοτρόπως εἰς μίαν ἡμέραν διὰ τῆς ἀπλῆς ἐπιδράσεως ἐνὸς αἰσθήματος.

Ὁ Λέων Ἰέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελίον Φερράρην.

Ἐλα νὰ μᾶς ἰδῆς τὸ Πάσχα. Ἄφησε, ἀπαξ τοῦλάχιστον, τὸ ἐρμητηρίον σου, διὰ νὰ μοῦ δώσης τὴν γαμικὴν εὐλογίαν.

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαῖδην Σάρτερος.

Τὰ ἔχασα, κατὰ γράμμα! οὐχ ἦττον σὰς συχαίρω καὶ τοὺς δύο. Πότε θὰ τελειώσουν αἱ τοιχογραφίαι; Ἐλπίζω νὰ μὲ ἐσυγχώρησες;

Ἡ Λαῖδη Σάρτερος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Σοῦ τὰ συγχωρῶ ὅλα, ἀκόμη καὶ τὰς ἀνοησίας τὰς ὁποίας μοῦ ἔγραψες. Θὰ τὸν λέγω πάντοτε Ἰέντσον. Θὰ μείνωμεν ἐδῶ ὅλον τὸ θέρος, καὶ . . . θὰ τελειώσῃ τὰς τοιχογραφίας.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

Α'.

Ἡ ἔρνοια τοῦ θαράτου.

Γινώσκουσι τὰ ζῶα τί ἐστὶ θάνατος; Τινὰ τούτων πιθανῶς. Ὁ κ. Χουζῶ διηγείται, ὅτι ὁ κύων γυναικὸς τινος φονευθείσης ἐν Ἀρκανσᾶς ἐν μάχῃ πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς Ἰνδοὺς, κατεκλίθη ἐπιμόνως ἐπὶ τοῦ τάφου της καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε τῆς πείνης. Ὑπομιμνήσκει δ' οὗτος καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Κυβιέρου ἀναφερομένην παρατήρησιν κυνός, ὅστις φιλῶν λέαιναν μεθ' ἧς συνέζῃ ἐν τῷ βοτανικῷ κήπῳ τῶν Παρισίων, τόσοσῳτον ἐθλίβῃ ἐκ τοῦ θανάτου της, ὥστε ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας. Ὅμοιως αἱ θήλειαι τῶν ψιττακῶν, τῶν λεγομένων ἀχωρίστων, χηρεύουσαι θνήσκουσι ἐκ θλίψεως. Αἱ παρατηρήσεις αὗται μαρτυροῦσιν ἀριδῆλως, ὅτι ζῶα τινὰ κέκτηνται μεγάλην ἠθικὴν αἰσθητικότητα, οὐδαμῶς ὅμως ἀποδεικνύουσιν, ὅτι θνήσκοντα ἐκ θλίψεως ἔχουσι σαφῆ ἔννοιαν τοῦ ἀναποδράστου θανάτου αὐτῶν. Παντελῶς δ' οὕτω διαφέρει τοιούτος θάνατος τῆς προμελετημένης καὶ ἐλλόγου αὐτονομίας, τῆς ὁποίας πλείστα παραδείγματα παρέχει τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ δῆ συχνάκις, παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν δόξαν, καὶ αὐτὰ τάγρια φύλα. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἦτο ἀναμφισβητήτως βεβαιωμένον, ὅτι οὐδὲν ζῶον ἔχει σαφῆ ἔννοιαν τοῦ θανάτου, πάλιν θὰ ἐσφάλλετο σφόδρα ὁ ζητῶν νὰ διίδη ἐν τούτῳ κεφαλαϊκῇ διαφορὰν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ ζῴου· διότι, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, ἡ ἔννοια φυσικοῦ θανάτου εἶναι πάντῃ ἀγνωστος εἰς ἔθνη ὀλόκληρα. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου